

СЕКЦІЯ №3
ПРОПАГАНДА ЦІННОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ,
ОСВІТИ ТА ДИЗАЙНУ ЗАСОБАМИ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА
ДИЗАЙНУ

УДК [378.015.31:7]:745.048/749.048

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ
ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ З ДИЗАЙН-ПРОЕКТУВАННЯ
ЗАСОБАМИ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

Марущак Оксана Василівна, Дрончак Наталя Анатоліївна, Шевчук Наталія Олександрівна
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця

Анотація. У статті обґрунтовано теоретико-методологічні передумови формування у майбутніх учителів технологій професійної компетенції з дизайн-проектування засобами декоративно-ужиткового мистецтва, зокрема: обґрунтовано актуальність проблеми взаємовпливу мистецтв; визначено сучасні тенденції розвитку дизайну на основі сутнісних властивостей декоративно-ужиткового мистецтва, чинники, що сприяють взаємопроникненню декоративно-ужиткового мистецтва та дизайну; сформульовано та схарактеризовано організаційно-педагогічні умови формування у майбутніх учителів технологій професійної компетенції з дизайн-проектування засобами декоративно-ужиткового мистецтва; визначено та наведено змістову характеристику показників, критеріїв і рівнів сформованості розглядуваного феномену.

Ключові слова: учитель технологій, професійна компетенція, декоративно-ужиткове мистецтво, дизайн, дизайн-проектування, теоретико-методологічні передумови, організаційно-педагогічні умови, показники, критерії, рівні.

Обґрунтування актуальності дослідження. Зміни, що відбуваються в суспільно-економічному житті України, окреслюють пріоритетні напрями розвитку творчого потенціалу учнів у процесі технологічної підготовки, що, у свою чергу, підвищує вимоги до професійної підготовки майбутнього вчителя технологій. Він покликаний формувати не тільки систему знань, умінь, навичок, а й систему культурних цінностей, що відповідає національним традиціям і світовому досвіду, шляхом залучення учнів до різних видів творчої діяльності, забезпечуючи органічний процес їх соціалізації, істотне зниження соціальної й міжнаціональної напруженості в різних сферах культурної діяльності [4, с. 55].

Сучасні заклади вищої освіти (ЗВО), володіючи значним освітнім і культурним потенціалом, мають всі можливості для максимального розкриття художньо-творчого потенціалу особистості майбутнього вчителя технологій на основі компетентнісного та діяльнісного підходів, що сприятиме розвитку його особистісних якостей, пов'язаних з професійною компетентністю і необхідних для адекватного вирішення професійних завдань зі збереження соціально-культурної стабільності, толерантності в діалозі культур і самобутності сучасного суспільства.

Однією з найважливіших компетентнісних характеристик майбутніх учителів технологій є професійна компетенція з дизайн-проектування, пропедевтикою якої можна вважати трудове навчання, що широким спектром охоплюють різні види діяльності, у тому числі і проекту [8, с. 323]. Дизайн-проектування ми розглядаємо як особливий вид творчої діяльності, пов'язаний з розробленням дизайн-об'єкта за принципом, що поєднує функціональність, конструктивність, красу, наукове та інтуїтивне передбачення та потребує

постійного розвитку проектних здібностей [6, с. 176]. Майбутні педагоги «мають бути не тільки технічно освіченими, а й здійснювати керівництво перетворювальною діяльністю учнів, мати уявлення про стиль, композицію, кольорознавство, формоутворення, види мистецтва, сучасні напрями розвитку дизайну, володіти художньо-графічними навичками, уміти використовувати накопичений суспільством досвід створення естетичних цінностей для розвитку творчих здібностей, проектної культури учнів» [5, с. 63]. Водночас вони мають виявляти готовність до шанобливого і дбайливого ставлення до історичної спадщини та культурних традицій, толерантного сприйняття соціальних і культурних відмінностей; здатність синтезувати можливі рішення щодо виконання дизайн-проекту; конструювати об'єкти технологічної діяльності того предметно-просторового середовища, в якому реалізуються утилітарні та духовні потреби людини, зберігаються й передаються національно-культурні цінності і традиції.

Нині проблеми збереження та розвитку культурних традицій посідають провідне місце в галузі дизайну, що здебільшого зумовлено сучасними процесами уніфікації культурних цінностей і визначає пріоритетність тих стратегій дизайну, які спрямовані на відродження національно-регіональної своєрідності предметно-просторового середовища й зумовлює синтез традиційного та сучасного. Оскільки першоджерелом дизайну є декоративно-ужиткове мистецтво (ДУМ), що характеризується традиціями багатовікової колективної художньої творчості народу, ввібрало в себе соціально-історичні та національні особливості різних регіонів, не втратило своїх позицій серед багаточисельних напрямів сучасного мистецтва, то саме цей вид мистецтва має унікальні художньо-виразні засоби в проектуванні естетично виразного навколишнього середовища, є потужним засобом передачі культурних семантичних смислів і національних соціально-психологічних рис, забезпечує зв'язок традицій та новаторства. Отже, звернення до «тисячолітнього доробку нашого народу, в якому зафіксовані духовність, обдарування, мистецький хист українців; живих свідчень безпосередніх носіїв досвіду чи їхніх нащадків; прилучення обдарованої молоді до традиційних видів декоративно-ужиткового мистецтва українців» [1, с. 19], зумовлює доцільність формування у майбутніх учителів технологій професійної компетенції з дизайн-проекування засобами ДУМ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема модернізації освіти на компетентнісній основі набула чималої актуальності на сучасному етапі розвитку професійної освіти, зокрема її методологічні аспекти досліджені у працях В. Байденка, Р. Гуревича, С. Демченка, Е. Зесра, І. Зимньої, М. Кадемїї, В. Красівського, Н. Кузьміної, А. Маркової, О. Овчарук, О. Пометун, А. Хуторського, В. Шахова та ін. Науковці Є. Антонович, К. Духанін здійснили теоретичне обґрунтування підходів до виокремлення видів ДУМ; Р. Захарчук-Чугай, М. Каган, О. Рудницька визначили й схарактеризували функції народного мистецтва; можливості використання ДУМ в освітній сфері деталізовано у дослідженнях М. Власюк, І. Пацалюк, О. Сороки, Л. Фірсової та ін. Теоретико-практичні аспекти виховання педагогічної культури студентів педагогічних закладів вищої освіти засобами художньої діяльності відображено у дисертаційному дослідженні О. Гомонюк. Питання виховання толерантності студентів засобами ДУМ розглядає Т. Осьмак. О. Гевко зосереджує свою увагу на вихованні студентів педагогічних ЗВО шляхом долучення їх до народного мистецтва. Автори Д. Лихачов, І. Ляшенко, В. Москалець наголошують на вихованні особистості на основі першоджерел національних традицій.

Виявлена актуальність проблеми формування у майбутніх учителів технологій професійної компетенції з дизайн-проекування засобами декоративно-ужиткового мистецтва, вивчення теорії та практики їхнього професійного навчання у ЗВО дає підстави до виокремлення таких протиріч: між об'єктивною необхідністю збереження і розвитку декоративно-ужиткового мистецтва як невід'ємної частини самобутньої народної культури та орієнтацією в професійній підготовці майбутніх учителів технологій в галузі дизайну переважно на інтернаціональні тенденції й західноєвропейську культуру; між вивченістю питань формування у студентів професійних компетенцій у педагогічній теорії і практиці та недостатньою їх розробленістю у контексті формування професійної компетенції з дизайн-

проектування засобами ДУМ у майбутніх учителів технологій; між можливостями декоративно-ужиткового мистецтва як засобу формування у майбутніх учителів технологій професійних компетенцій та відсутністю методичного забезпечення процесу їх реалізації. Зазначені протиріччя дають змогу сформулювати проблему дослідження, сутність якої полягає в пошуку способів і засобів реалізації можливостей декоративно-ужиткового мистецтва в дизайн-підготовці майбутніх учителів технологій.

Мета статті полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних передумов формування у майбутніх учителів технологій професійної компетенції з дизайн-проектування засобами декоративно-ужиткового мистецтва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вирішальною умовою та показником успішності людини у професійній діяльності нині стає її компетентність, складовими якої є компетенції. Існує чимало тлумачень поняття компетенції як наукової категорії. У словнику С. Ожегова компетенція трактується як коло питань, в яких хто-небудь добре поінформований; коло чийх-небудь повноважень, прав [11, с. 312]. У словнику іншомовних слів вона визначається як добра обізнаність у чомусь; коло повноважень певної організації, установи чи особи; загальна здатність, що базується на знаннях, досвіді, цінностях і здібностях, які набуті завдяки навчанню [13, с. 30]. У «Новому тлумачному словнику української мови» це поняття означено як добра обізнаність із чим-небудь; коло повноважень якої-небудь організації, установи, особи [10, с. 874]. «Новейший энциклопедический словарь» визначає компетенцію як коло повноважень якого-небудь органу, посадової особи; коло питань, в яких конкретна особа має знання, досвід [9, с. 595]. Поняття компетенції – «це питання, в яких людина добре обізнана, володіє знаннями, досвідом і здібностями, що дозволяють їй обґрунтовано висловлюватися про цю галузь і ефективно діяти в ній» [3, с. 422]. Вивчення наукових джерел дозволяє розуміти компетенції як реальні вимоги до засвоєння сукупності знань, способів діяльності, досвіду ставлень з певної галузі знань, якостей особистості, яка діє в соціумі. Також знаходимо спробу передати сенс компетенції через усталені поняття: «комплекс умінь», «умілість», «здатність до...», «готовність до...» [12, с. 49].

З вищенаведеного робимо висновок, що «компетенція – деяка відчужена, наперед задана вимога до підготовки особи (властивості або якості, потенційні здатності особи), наперед задана вимога щодо знань і досвіду діяльності у певній сфері; компетенції – узагальнені способи дій, що забезпечують продуктивне виконання професійної діяльності; вони включають: знання і розуміння (теоретичні знання, здібність знати й розуміти); знання як діяти (практичне оперативне застосування знань у конкретних ситуаціях); знання як бути (цінності, що є невід’ємною частиною сприймання життя з іншими в соціальному контексті)» [3, с. 425]. Професійну компетенцію майбутніх учителів технологій з дизайн-проектування ми визначаємо як інтегроване поєднання спеціальних знань, умінь, навичок з різних галузей художньо-конструкторської та проектної діяльності, готовність їх ефективно використовувати у вирішенні навчально-нормативних і творчих професійних завдань у сучасних соціокультурних умовах.

Формування у майбутніх педагогів професійної компетенції з дизайн-проектування засобами ДУМ становить систему, успішне функціонування якої здійснюватиметься за наявності певного комплексу організаційно-педагогічних умов, серед них у результаті аналізу психолого-педагогічної, методичної літератури, дисертаційних досліджень, узагальнення педагогічного досвіду ми виявили такі: реалізація культурно-освітніх та аксіологічних можливостей декоративно-ужиткового мистецтва в освітньому процесі; здійснення навчання студентів дизайн-проектування на основі підходу, що заснований на синтезі формоутворювальних елементів ДУМ і морфології об’єктів сучасного дизайну; включення у методику формування у майбутніх учителів технологій професійної компетенції з дизайн-проектування засобами ДУМ послідовної реалізації етапів трансляції, стилізації, інтерпретації, що відповідають рівням сформованості професійної компетенції (когнітивно-аналітичному, операційно-технологічному, асоціативно-творчому), і методів аналогового, аналітичного та

художнього проектування. Розглянемо сутність виокремлених нами організаційно-педагогічних умов.

В основу особливостей побуту та декоративно-ужиткового мистецтва закладено неоціненний запас ціннісних орієнтирів, що сприяють розвитку дизайну, надають йому статусу самобутнього дизайну, який не суперечить традиціям і багатовіковому культурному спадку. Вироби ДУМ, що містять стародавні традиції орнаментальної мови, техніки та технології, різнопланового змісту декору, «є не тільки своєрідним літописом матеріальної культури, вони є носіями і національної культури, виражають духовність народу, його історію, традиції» [7, с. 222]. Відтак, ДУМ є потужним засобом трансляції ментальних смислів та інтерпретації соціокультурного досвіду, виховання ціннісного та толерантного ставлення до національної культури.

Професійна діяльність учителя технологій має свою специфіку, що відображається у проектно-технологічній діяльності, у конструюванні соціокультурного простору. З-поміж інших вимог, що висувуються до рівня його професійної підготовки, є вимоги володіння різними видами народних ремесел і промислів, основними техніками і технологіями створення виробів декоративно-ужиткового мистецтва. Ознайомлення студентів з історією виникнення цього виду мистецтва; художньо-технологічними традиціями та досвідом самобутніх центрів, визначних майстрів народного мистецтва; становленням, розвитком і значущістю мистецтва в сучасному світі створює підґрунтя для розроблення дизайн-проектів на виготовлення об'єктів технологічної діяльності з урахуванням стародавніх рис та архаїчної знаково-образної системи в декорі, закономірностей орнаментальної композиції, колірного вирішення тощо.

Нині могутнім і найбагатшим матеріалом для створення нових технологій проектування в дизайні є невід'ємна складова декоративно-ужиткового мистецтва, яка сприяє формуванню уявлення про особливості національного колориту, символіку пращурів українського народу. В умовах розвитку сучасного мистецтва в цілому та дизайну актуальності набуває інтеграція традиційних форм мистецтва, зокрема декоративно-ужиткового, у сучасний дизайн. Разом з тим, традиції, життєздатність і важливість розглядуваного мистецтва, як самобутнього й унікального явища, не протиставляються новаторству. Зв'язок традицій та новаторства забезпечує наступність культурно-історичного досвіду, збереження і розвиток культури, змістовна частина якої залежить від технологічних інновацій й рівня розвитку суспільства в цілому. Вплив декоративно-ужиткового мистецтва на розвиток дизайну зумовлений єдністю закономірностей розвитку мистецтва та культур у цілому, а можливості синтезу закладені у засобах виразності власне мистецтв. В основу особливостей побуту та декоративно-ужиткового мистецтва закладено неоціненний запас ціннісних орієнтирів, що сприяють розвитку дизайну, надають йому статусу самобутнього дизайну, який не суперечить традиціям і багатовіковому культурному спадку.

Стійкість декоративно-ужиткового мистецтва забезпечує одна з основних історичних тенденцій – синтез народної культури та творчості. Народна культура становить систему матеріальних і духовних цінностей народу як соціальної спільності та фундамент для існування й безперервного розвитку ДУМ. Як правило, вона сприймається як культура традицій, що представлена невідомими авторами; її творцем є народ [2, с. 178]. Народна творчість відображає переживання повсякденного і релігійного життя, історії, фольклору, обрядів, звичаїв у символічно-сюжетній та утилітарній формі. У контексті декоративно-ужиткового мистецтва народна творчість проявляється у двох основних формах: як створення нових зразків, невідомих раніше; як створення зразків старих, але будь-яким новим, раніше невідомим способом [2, с. 179].

Відтак, кожна епоха робила свій внесок у розвиток декоративно-ужиткового мистецтва. Нині на території України існує чимало видів традиційного декоративно-ужиткового мистецтва: вишивка; вибійка; витинанка; декоративний розпис; писанкарство; художнє ткацтво; в'язання; традиційне вбрання українців; мереживоплетіння; художня обробка дерева; плетіння з природних матеріалів; художнє скло; бісероплетіння; художня кераміка; гончарство; художня обробка каменю тощо. Виникнення, розвиток й удосконалення

технологій народних ремесел і промислів свідчить про стійку тенденцію в життєдіяльності людей до посилення естетизації не тільки власного повсякденного побуту, а й навколишнього середовища. Отже, декоративно-ужиткове мистецтво є носієм креативного потенціалу, стимулює усвідомлення та вирішення протиріччя між традицією та інновацією. У свою чергу, дизайн як соціокультурне явище відображає не тільки історію і традиції, а й національний менталітет, соціально-психологічні риси, спосіб життя народу. Специфіка сучасного дизайну як засобу проектування соціокультурного простору полягає в реалізації його семіотичних, аксіологічних і художньо-виражальних функцій, а також в естетизації предметного світу людини.

Можливості синтезу декоративно-ужиткового мистецтва та дизайну закладені у засобах виразності розглядуваних мистецтв. Ці засоби характеризуються певною комбінацією ознак, властивих для обох видів мистецтва, зокрема: стильові, які передбачають сукупність ознак, що виокремлені народом протягом століть і окреслюють канони його естетичних поглядів, у дизайні вони визначаються як базова форма; зображувально-виражальні передбачають засоби дизайну, які є загальними для орнаменту; проектно-конструкторські відображають узагальнення законів композиції, гармонізацію і пропорціювання. Синтез ДУМ і дизайну сприяє відображенню у сучасних візуальних носіях усього українського багатокольорної емоційності, простоти і досконалості форм, виваженості і досконалості композиції, що властиві творам народного мистецтва.

Творення нового на основі традицій декоративно-ужиткового мистецтва перетворюється у творчість культурних цінностей, що сприяють збереженню самобутності народної культури, утвердженню значущості дизайну в інтеграційній взаємодії з ДУМ. Декоративно-ужиткове мистецтво, яке акумулює багатовікову колективну творчість, транслює соціально-культурні цінності та ментальні смисли, в синтезі з інноваційними технологіями сучасного дизайну забезпечує йому статус самобутнього дизайну, який у проектній діяльності визначається як основний спосіб буття особистості, її природність і природовідповідність. Тенденції розвитку дизайну як засобу проектування соціокультурного простору свідчать, що формування предметно-просторового середовища не може передбачати тільки утилітарно-функціональні потреби та існувати поза образами традиційної національної художньої культури. Отже, саме декоративно-ужиткове мистецтво може стати ефективним засобом формування у майбутніх педагогів професійної компетенції з дизайн-проектування.

В основу навчання дизайн-проектування засобами ДУМ покладено композиційно-синкретичний підхід, що передбачає синтез формоутворювальних елементів декоративно-ужиткового мистецтва (вишивки, вибійки, витинанки, декоративного розпису, писанкарства, художнього ткацтва, в'язання, художньої обробки дерева, плетіння з природних матеріалів, художнього скла, бісероплетіння тощо) та морфології об'єктів сучасного дизайну, екстраполяцію семантики художніх образів народного мистецтва в сучасні форми предметно-просторового середовища через інтеграцію їх формоутворювальних елементів в єдине проектне рішення (об'єкт дизайну).

Методика формування у майбутніх учителів технологій професійної компетенції з дизайн-проектування засобами ДУМ, на нашу думку, має передбачати реалізацію трьох взаємопов'язаних етапів:

- 1) формування у студентів професійних компетенцій з аналізу проектної ситуації та визначення вимог до дизайн-проекту, складання його детальної специфікації. До провідних методів навчання, які сприятимуть розвитку у студентів умінь графічно відображати широкий спектр художньо-виразних і технологічних прийомів ДУМ шляхом трансляції їх формотворчих елементів у проєктовані об'єкти, можна віднести методи аналогового проектування, що передбачають вивчення прямих і непрямих аналогів; методи порівняльного, семантичного та композиційного аналізу; метод аналізу колірно-графічного вирішення й формоутворення;

- 2) розвиток у студентів умінь синтезувати можливі рішення і підходи до виконання дизайн-проекту; розробляти можливі прийоми гармонізації структур, форм, комплексів за

допомогою системи функціональних, композиційних рішень на основі стилізації характерних прийомів ДУМ у новому художньо-проектному контексті та науково обґрунтувати свої пропозиції; конструювати об'єкти, що характерні для регіонального предметно-просторового середовища. До провідних методів навчання на цьому етапі можна віднести методи, спрямовані на розвиток у студентів умінь виявляти функції проектного об'єкта, характерні риси образно-пластичної виразності аналогів декоративно-ужиткового мистецтва, розробляти різні варіанти реалізації проектного задуму на основі органічного поєднання формоутворювальних елементів ДУМ з морфологією об'єкта дизайну, зокрема, методи аналітичного проектування і проблемного навчання (мозковий штурм, пошук домінуючих ключових слів, ескізний пошук), інверсії, комбінаторики, ескізування та пластичного моделювання;

3) розвиток у студентів професійної компетенції з розроблення та реалізації проектних ідей на основі концептуального творчого підходу до вирішення дизайнерського завдання під час художнього конструювання об'єктів сучасного дизайну. До провідних методів навчання на цьому етапі відносимо методи, що сприятимуть розвитку у студентів асоціативно-образного мислення, умінь оптимального добору художніх засобів виразності, які спроможні найяскравіше передати авторський задум в інтерпретації та візуалізації семантики етнічного художнього образу, а саме методи художнього проектування, художньо-графічної візуалізації й інженерно-конструкторської деталізації, а також проблемних методів: алюзії, евристичних аналогій, генерування композиційних ідей, ескізного пошуку тощо.

Професійна компетенція з дизайн-проектування як особистісне утворення є цілісною структурою, яка не може існувати без складових компонентів. Серед основних показників ми виокремили: сформованість умінь аналізувати та визначати вимоги до дизайн-проекту, складати їх детальну специфікацію, синтезувати можливі рішення виконання дизайн-проекту; сформованість умінь розробляти проектну ідею на основі концептуального творчого підходу до вирішення дизайнерського завдання, визначати можливі прийоми гармонізації структур, форм, комплексів, систему функціональних і композиційних рішень; сформованість умінь проектувати та конструювати предмети побуту, об'єкти технологічної діяльності. У свою чергу, критеріями зазначених показників визначено відповідно: 1) володіння методами передпроектного аналізу; умінь формулювати проектну концепцію; репрезентативність ескізного пошуку формального проектного рішення; умінь втілювати формальні особливості об'єкта дизайну в новому художньо-проектному контексті; 2) орієнтація на творче втілення автентичного проектного рішення; володіння методами художнього проектування; умінь здійснювати проектно-графічні роботи; умінь створювати функціональні композиційні рішення відповідно до ергономічних і естетичних параметрів об'єктів; 3) володіння методами інженерної проектно-графіки; умінь виконувати технічний рисунок проектного об'єкта та володіння прийомами об'ємно-графічного моделювання й візуалізації форми об'єкта.

Здійснений теоретичний аналіз критеріальних чинників сформованості у студентів професійної компетенції з дизайн-проектування засобами ДУМ дав змогу надати змістову характеристику рівням сформованості розглядуваного феномену, серед яких ми виокремили:

– когнітивно-аналітичний рівень, характеристиками якого є наявність у студентів знань про методи передпроектного аналізу, з основ композиції, про закономірності і способи формоутворення, методи художнього проектування; сформовані вміння: здійснювати добір і порівняльний аналіз прямих та непрямих аналогів, виявляти актуальність, мету і завдання проектно-концепції, відтворювати в технічному рисунку форми предметів за кресленням, репродуктивно здійснювати ескізний пошук проектного рішення під час виконання проектно-графічних робіт, втілювати формальні особливості об'єкта дизайну у визначеному художньо-проектному контексті. Цей рівень орієнтований на репродуктивне втілення формального проектного рішення;

– операційно-технологічний рівень характеризується достатнім рівнем володіння методами передпроектного аналізу, інженерної та проектно-графіки, прийомами об'ємно-графічного моделювання та візуалізації форми об'єкта; сформованими вміннями створювати

функціональні композиційні рішення відповідно до функціональних, ергономічних та естетичних параметрів об'єктів, виявляти технічні та формальні особливості аналогів проєктованих об'єктів; обґрунтовувати концептуальне й формальне вирішення в контексті сформульованої проєктної концепції; на компілятивному рівні здійснювати проєктно-графічні роботи, ескізний пошук реалізації проєктного рішення відповідно до функціональних особливостей об'єкта дизайну; конструктивно виконувати технічний рисунок проєктованого об'єкта. Цей рівень орієнтований на функціональне втілення проєктного рішення на основі низького рівня володіння методами художнього проєктування і водночас високого рівня сформованості композиційних умінь утілювати формальні особливості об'єкта дизайну в новому художньо-проєктному контексті;

– асоціативно-творчий рівень, для якого властиві високий рівень володіння методами передпроєктного аналізу, інженерної проєктної графіки, прийомами об'ємно-графічного моделювання та візуалізації форми об'єкта, методами художнього проєктування; сформовані вміння науково обґрунтовано формулювати проєктну концепцію; здійснювати варіативний ескізний пошук втілення оригінального проєктного рішення; створювати оригінальні композиційні рішення відповідно до ергономічних і естетичних параметрів об'єктів; виконувати технічний рисунок і складати проєктну документацію. Цей рівень орієнтований на оригінальне втілення автентичної проєктної концепції в інноваційному художньо-проєктному контексті.

Висновки. Декоративно-ужиткове мистецтво, акумулюючи багатовікову колективну творчість, транслюючи архетипи колективного несвідомого, соціально-культурні цінності та ментальні смисли, у синтезі з інноваційними технологіями сучасного дизайну є ефективним педагогічним засобом формування у майбутніх учителів технологій професійної компетенції з дизайн-проєктування, оскільки забезпечує розвиток їхньої національної самосвідомості, толерантного ставлення до національно-культурних традицій, художньо-композиційного й асоціативно-образного мислення, графічних умінь, навичок і сприяє суттєвому розширенню арсеналу дизайнерських засобів у проєктуванні сучасного предметно-просторового середовища. Провідним підходом у навчанні студентів дизайн-проєктування засобами ДУМ є композиційно-синкретичний підхід, що передбачає синтез формоутворювальних елементів декоративно-ужиткового мистецтва та морфології об'єктів сучасного дизайну.

Методика формування у майбутніх учителів технологій професійної компетенції з дизайн-проєктування засобами ДУМ передбачає послідовну реалізацію трьох етапів, які відображають репродуктивне перенесення формоутворювальних елементів декоративно-ужиткового мистецтва на проєктовані об'єкти; розроблення формального проєктного рішення на основі характерних для ДУМ прийомів, що втілюються в новому художньо-проєктному контексті, використовуючи закономірності стилізації; створення автентичного проєктного рішення на основі інтерпретації етнічної семантики художніх образів, що закодована комплексом візуально-графічних засобів.

Перелік використаної літератури

1. Zuziak, T., & Marushchak, O. Formation of artistic-aesthetic competence means of decorative and consumer art: content and structure of phenomenon. *Development of modern science: the experience of European countries and prospects for Ukraine: monograph* / In A. Jankovska (Ed.). Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2019. P. 17–40. DOI: https://doi.org/10.30525/978-9934-571-78-7_18.

2. Зузяк Т.П., Марущак О.В., Шинін О.С., Савлук В.М. Інтегративна природа декоративно-ужиткового мистецтва як чинник збереження художніх традицій народних ремесел і промислів. *Perspectives of world science and education. Abstracts of the 3rd International scientific and practical conference*. CPN Publishing Group. Osaka, Japan. 2019. Pp. 172-180.

3. Король В.П., Марущак О.В. Термінологічні аспекти формування професійної компетентності майбутнього фахівця. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні*

методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2014. Вип. 37. С. 421-427.

4. Марущак О.В., Бойчук С.О., Магдич Я.І. Формування у майбутніх учителів трудового навчання та технологій професійної компетентності з основ дизайн-проектування швейних виробів. *Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій: теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. праць. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі Поділля», 2019. Вип. III. С. 56-58.

5. Марущак О.В., Король В.П. Формування у майбутнього вчителя технологій професійної компетентності з основ дизайну. *Дизайн-освіта майбутніх фахівців: теорія і практика*: матеріали II Всеукр. наук.-практ. заочної конф. (Полтава, 21-22 берез. 2017 р.). Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. С. 62-71. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/7832> (дата звернення: 26.10.2020).

6. Марущак О.В., Луп'як Д.М. Формування проектної культури майбутнього вчителя технологій. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2015. Вип. 51. С. 174-179.

7. Марущак О.В., Савчук І.В., Бойчук С.О. Духовно-естетичне виховання учнів ЗНЗ засобами гончарного мистецтва. *Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій середньої школи: теорія, досвід, проблеми*. 2018. Вип. 1. С. 221-225.

8. Марущак О.В., Савчук І.В., Казьмірчук Н.С. Дизайн у системі професійної підготовки майбутніх учителів технологій. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2018. Вип. 50. С. 324-328.

9. Новейший энциклопедический словарь. Москва: Издательство АСТ ; Издательство «Астрель»; ООО «Транзиткнига», 2004. 1424 с.

10. Новый тлумачний словник української мови. Том 1. А – К / редкол.: В.В. Яременко та ін. Київ: Вид-во «АКОНІТ», 2006. 926 с.

11. Ожегов С.И., Шведова Н.Ю. Толковый словарь русского языка: 80000 слов и фразеологических выражений. Москва: ООО «ИТИ ТЕХНОЛОГИИ», 2003. 944 с.

12. Психология труда, профессиональной та организационной деятельности / под ред. Б.А. Душкова. Москва: Академический проект, 2003. 848 с.
Словник іншомовних слів / редкол.: Л.О. Пустовіт та ін. Київ: Довіра, 2000. 1017 с.

УДК 378.016:664

ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ СМАКІВ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З «ОСНОВ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ»

Мінько Наталія Петрівна

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
м. Чернігів

Анотація. В статті розглядається проблема формування естетичних смаків студентів на заняттях з «Основ харчових технологій». Досліджено сутність поняття «естетичне виховання». Зроблено акцент на шляхи та методи підвищення ефективності проведення занять з «Основ харчових технологій», які дозволяють широко застосовувати виховні впливи під час вивчення тем, пов'язаних із сервіруванням столу, вивченні квілінгу, оформленні страв, виборі та підборі кольорової гами при формуванні страви, культури праці.

Ключові слова: естетичне виховання, принципи, харсові технології, виховні впливи.